

PROGRAM PODPORY
ČESKÉHO
KULTURNÍHO
DĚDICTVÍ
V ZAHRANIČÍ

Závěrečná zpráva o působení lektorky/lektora

Akademický rok: 2021/22

Destinace (země, město): Itálie, Neapol

Jméno, příjmení: Petra Macurová

Místo působení (univerzita, fakulta, příp. katedra/ústav): Università di Napoli L'Orientale, Dipartimento di Studi Letterari, Linguistici e Comparati

Università di Napoli L'Orientale je vysoká škola, která své oficiální uznání vzdělávací instituce získala již roku 1732. Tehdy se ještě nejednalo o univerzitu, ale o Čínské kolegium, jehož hlavním účelem bylo církevní vzdělávání a příprava na kněžství mladých Číňanů v Neapoli, kteří následně měli šířit katolicismus ve své zemi. Stejnou důležitost, jako mělo religiózní vzdělání, již od počátku měla také příprava lingvistická – absolventi kolegia měli být vynikajícími tlumočníky, experty na indické a čínské jazyky. Postupem času při Čínském kolegiu vznikl i konvikt pro vzdělávání mladých Neapolitánů, posléze byli na kolegium přijímáni také obyvatelé mocné Osmanské říše. Po sjednocení Itálie Čínské kolegium prošlo určitou reformou, jeho „nástupcem“ se stalo Královské asijské kolegium, tentokrát již formálně rozdělené na dvě části: jednu zabývající se vzděláním církevním a druhou věnující se studiu asijských jazyků. V té době se na kolegiu již vyučovala arabština a ruština, následně přibyla např. perština, moderní řečtina, urdština a hindština. V roce 1888 se kolegium právně stalo Institutem Orientale, jehož lingvistická část byla právně rovna univerzitě (část věnující se církevnímu vzdělání byla potlačena a dnešními termíny by byla označena jako střední škola).

Università di Napoli L'Orientale je nejstarší univerzitou v Evropě, na níž lze studovat sinologii a orientalistiku. V této tradici (tedy lingvistického, literárního a historického vzdělávání) „L'Orientale“ nadále pokračuje, nejedná se však o tradici omezující, dnes je zde možné současně studovat jazyky západní i východní, což je kombinace, kterou většina univerzit

neumožňuje. Český jazyk se v Neapoli vyučuje od 20. let 20. století, stejně jako v Římě a v Padově (jedná se o první katedry češtiny v Itálii), přičemž spadá pod katedru studií literatury, lingvistiky a komparace (Dipartimento di Studi Letterari, Linguistici e Comparati), do akad. roku 2011/12 se čeština vyučovala na katedře studií východní Evropy (Dipartimento di Studi dell'Europa Orientale).

Co se týče vybavení kabinetu českého jazyka, ten disponuje počítačem, dobře vybavenou příruční knihovnou, různými disky CD a DVD, k promítání filmů pro studenty je možné také využít projektor. Knihovna slouží k interním potřebám pracoviště, studenti si z ní podle potřeby mohou vypůjčit jakoukoli publikaci či přenosné médium, přičemž je o výpůjčkách samozřejmě vedena dokumentace. Podrobná inventarizace knihovny byla provedena v lednu 2011, seznam materiálů zaslaných DZS byl aktualizován v červenci 2022. Univerzita pak disponuje také oficiální knihovnou a lingvistickým centrem CLAOR (Centro Linguistico di Ateneo dell'Università Orientale; dříve CILA – Centro Interdipartimentale di servizi Linguistici ed Audiovisivi).

S ohledem na zefektivnění výuky od roku 2012 využíváme také e-learningový systém.¹ Studenti si tak mohou stahovat materiály, které nejsou obsaženy v primární příručce, odevzdávat skrze něj slohové práce a překlady, vypracovávat úkoly. Mimo učební materiály web obsahuje také kompletní rozvrh hodin a odkazy na zajímavé stránky, které jsou s češtinou nebo Českou republikou spojené (odkaz na jazykovou příručku, nastavení české klávesnice, korpus, online procvičování češtiny, ČT, noviny, webové stránky MŠMT, Prahy a Brna ad.). V září 2020 byly navíc vytvořeny facebookové stránky věnované češtině na „L'Orientale“, zájemci o studium tak mohou získat zásadní informace o studiu oboru v jednoduché a snadno dostupné formě, na níž jsou mnozí zvyklí (@cecolorientale).

Podmínky pro výuku jsou v současné chvíli poněkud obtížně hodnotitelné. Až do vypuknutí virové epidemie byla situace velmi dobrá, hodiny češtiny probíhaly v kabinetu českého jazyka, přičemž lektor/ka se ve výuce střídal/a s profesorem² češtiny. Od jara 2020 se však učila pouze online, přičemž vyučování ve výše zmiňovaných prostorách bylo zakázáno. V příštím roce by všichni snad měli učit prezenčně, výuka v kabinetech pravděpodobně nadále nebude povolena (konkrétnější informace prozatím nejsou k dispozici).

¹ Dostupné z: <http://elearning.unior.it/>.

² Od podzimu 2020 výuku češtiny zajišťuje lektor/ka a externí vyučující.

Životní podmínky lektora v Neapoli jsou dobré, ohledně nalezení ubytování se lze obrátit na Erasmus Point³, zprostředkávající ubytování zahraničním studentům i vyučujícím.

Jak bylo naznačeno výše, veškerá didaktická činnost v podzimním i jarním semestru akademického roku 2021/22 byla vykonávána online, přičemž jsme se se studenty „setkávali“ podle dohodnutého rozvrhu hodin prostřednictvím programu Skype (stejně jako v jarním semestru 2019/20 a v předchozím akademickém roce). V rámci univerzity bylo možné využívat také platformu Microsoft Teams. Mimo videohovory byly studentům zasílány úkoly tak, aby je mohli vypracovávat v programech dostupných zdarma, v případě potřeby byla výuka doplňována kratšími či delšími videokomentáři, jež se věnovaly právě probírané gramatice. Zkoušky na konci prvního semestru probíhaly také online, ovšem výhradně skrze aplikaci Microsoft Teams, na konci druhého semestru se zkoušelo prezenčně.

V akademickém roce 2021/22 se studiu češtiny věnovalo 13 studentů různých oborů. Do 1. ročníku bylo zapsáno 5 studentů, ve 2. ročníku ve studiu pokračovali 2 studenti, do 3. ročníku byli zapsáni 4 studenti, 4. ročník tento rok zůstal formálně neobsazen a do 5. ročníku byly zapsány dvě studentky. Dvě studentky, 2. ročníku a 3. ročníku, v tomto akademickém roce získaly stipendium na kurz češtiny při Letní škole slovanských studií, konkrétně pak probíhající v červenci a srpnu 2022 na Univerzitě Palackého v Olomouci a v srpnu a září 2022 na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích. Studentka 2. ročníku navíc získala stipendium programu Erasmus+ na semestrální studijní pobyt v České republice v akademickém roce 2022/23, její spolužák pak obdržel 10měsíční stipendium udělované Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy v tomtéž akademickém roce, oba žádali o studium na Masarykově univerzitě v Brně. Přestože pravidla italských univerzit nedovolují, aby po studentech byla vyžadována docházka, studenti na semináře z češtiny pravidelně docházeli, resp. se jich účastnili online. Určitou výjimku tvořil pouze 1. ročník, na kterém se významněji projevila jistá těžkopádnost online prostředí a nemožnost přímého kontaktu s vyučujícím, se spolužáky a celkově se studentským životem. Tento smutný jev však lze pozorovat napříč jazyky i obory, kdy mnoho začínajících studentů má dosti časté absence a hůře si osvojují potřebný studijní rytmus. O studentech, které lektorka vídala pravidelně, ovšem lze říci, si češtinu a Českou republiku velice oblíbili, jsou zvědaví a mají k naší zemi i k Čechům vřelý vztah.

³ Bližší informace jsou dostupné na webových stránkách: <http://www.erasmuspoint.it/>.

K povinnostem lektorky vyplývajícím z dřívější italské smlouvy a způsobu výuky češtiny na neapolské univerzitě patřila výhradně výuka českého jazyka, jež probíhá v italském a českém jazyce (gramatika, konverzace, písemný projev, konzultace diplomových prací apod.). Pro každý ročník jsou vymezeny dva 120minutové bloky týdně. Studenti mají k dispozici i konzultačních hodiny (2 hod./týden, v případě potřeby i více). Lektorka je pro ně dostupná také mimo tyto hodiny, je-li potřeba, např. při konzultacích seminární práce nebo korekcích italských titulků k českému filmu, při podávání žádosti o stipendium apod.

Studenti nastupující do 1. ročníku jsou úplní začátečníci, výstupní úroveň bakalářského studia lze ohodnotit jako B1–B2. Studenti jsou schopni porozumět poměrně složitým textům, probíraná gramatika odpovídá úrovni B2, ovšem aktivní znalost jazyka a schopnost úměrně a rychle reagovat se přirozeně liší, a to také na základě toho, zda student absolvoval studijní pobyt v České republice, kde komunikoval v češtině i mimo výuku, či nikoliv. Díky tomu, že studentů není mnoho, při nadprůměrné péči a pomoci lektora mohou studenti dosáhnout i na úroveň C1.

Studentům 1.–3. ročníku jakožto referenční příručka slouží učebnice češtiny⁴ v italštině, jejíž obsah musí studenti během dvou až tří let zvládnout. Přestože se jedná o učebnici novou, zaměřenou jak na konverzační dovednosti, tak na gramatiku (rozhovory, texty, lexikální a gramatická cvičení), přičemž výklad gramatiky je uzpůsoben pro italské rodilé mluvčí, v seminářích byly využívány také další učební pomůcky, především pak doplňující materiály⁵ zaměřené na procvičení probírané gramatiky i na přirozený mluvený a psaný projev v českém jazyce (procvičování výslovnosti, cvičení na gramatiku či lexikum, překlad, konverzace, tabulky, poslech, české reálie), případně také další učebnice zaslané DZS, a to podle vhodných témat, probírané gramatiky a potřeb studentů. K výuce vyšších ročníků se běžně využívají zejména materiály, které lektorka sama připravuje (gramatická cvičení, texty a cvičení týkající se českých reálií, historie Československa a České republiky apod.), dále pak také texty z různých učebnic pro pokročilé a zjednodušené beletristické texty, příp. novinové články, společně s opakováním a probíráním složitější (nebo problematičtější) gramatiky a lexika. Všechny ročníky se věnují i projevu písemnému.

⁴ Casadei, Lucia – Esvan, François – Macurová, Petra: *Corso di lingua ceca*. Hoepli, Milano 2017.

⁵ Macurová, Petra: *Cvičení z českého jazyka I, II. Esercizi di lingua ceca I, II*. Limena, libreriauniversitaria.it edizioni (v tisku).

Přestože celý akademický rok 2021/22 lze z pohledu lektorátu charakterizovat jakožto rok virtuální, měli studenti češtiny několik příležitostí zúčastnit se i dalších aktivit spojených s českým jazykem nebo českou kulturou. V listopadu 2021 proběhl „týden s Milanem Kunderou“, jenž byl ve spolupráci s lektorátem uspořádán Českým centrem v Miláně. V rámci této akce online byly v průběhu jednoho týdne promítány tři adaptace Kunderových děl: *Nikdo se nebude smát* (1965), *Žert* (1968) a *Já, truchlivý bůh* (1969). Každému filmu předcházela tematicky vázaný dialog se Simonou Calboli, ředitelkou ČC Milán, a jejími hosty. Vlastní akci uvedli naši studenti 3. a 4. ročníku, kteří v letních měsících – tedy ve svém volném čase – přeložili titulky ke snímku vzniklému na motivy Kunderovy povídky *Nikdo se nebude smát* (1965).⁶ Dalšími hosty byl Alessandro Catalano (Università di Padova) a vydavatel a překladatel Alessandro De Vito, přičemž každý z nich uvedl jeden z dalších dvou promítaných filmů.

Vzhledem k tomu, že nadšení pro studium češtiny je u některých studentů skutečně značné, také ke konci jarního semestru 2021/22 se studenti, tentokrát 2. a 3. ročníku, mimo rámec „oficiální“ výuky pustili do tvorby titulků k českému filmu. Tento rok byl vybrán komediální snímek *Osmý* (2014), v hlavní roli s Ivanem Trojanem, jenž nenásilnou formou poodhaluje život v normalizačním Československu. Titulky budou dokončeny v září 2022, v říjnu či listopadu by opět mělo proběhnout promítání, které zorganizuje České centrum v Miláně.

Další z naučných volnočasových aktivit studentů češtiny je psaní krátkých recenzních textů vybraných děl českých autorů, jež jsme v dubnu 2021 začali dávat na facebookové stránky katedry češtiny (viz výše) a v čemž jsme po letní pauze pokračovali i v podzimním semestru 2021. Na základě knih, které jsou přeloženy do italštiny a které studenti četli, jsme sestavili seznam 25 klasických i méně známých publikací, přičemž si každý student zvolil literární dílo, o němž by chtěl psát. Do této iniciativy se s radostí zapojili všichni studenti. Každý týden tak sdíleli své nadšení pro českou literaturu se svými kamarády, kterým takto mohli (částečně) ukázat, čemu se při studiu věnují, zároveň se sami skutečně podíleli (a podílejí) na rozšiřování povědomí o české kultuře v Itálii. Se stejným nadšením se v novém roce studenti chopili i nového tématu, totiž českých jídel a českých měst, o nichž pak na facebookových stránkách informovali od konce ledna do konce června 2022.

⁶ Titulky k filmu *Já, truchlivý bůh* již dříve v rámci lektorátu přeložila jedna studentka, na titulcích k *Žertu* jsme pracovali s Françoisem Esvanem.

Přestože ani v pomalu končícím akademickém roce prakticky nebylo možné se sejít s eventuálními hosty z České republiky či Itálie, ke konci jarního semestru se podařilo uspořádat setkání s historikem a překladatelem Franceskem Leoncinim. Akce byla domluvena v souvislosti s novým vydáním Masarykovy *Nové Evropy* (1920), již bývalý dlouholetý profesor na univerzitě Ca' Foscari v Benátkách přeložil (*La Nuova Europa*, 1994, 2021). Setkání proběhlo na univerzitní půdě a zúčastnila se jej také Marta Herling z Italského institutu historických studií a Andrea De Carlo z neapolské univerzity, který pomohl celou akci zorganizovat.

S ohledem na nepříznivou zdravotní situaci a opatření z ní vyplývajících nebylo možné uspořádat tradiční vánoční večírek, stejně tak nebylo možné se studenty neoficiálně zakončit školní rok neformálním posezením v pizzerii, jak tomu zde bývalo zvykem. Přesto lze bez nadsázky říci, že studenti i za nastalých, nepříliš příjemných okolností, pracovali velice pilně, k češtině mají velmi vřelý přístup a obecně v rámci oboru vládne příjemná atmosféra a dobré vztahy. Svědčí o tom snad i to, že se studenty, kteří tráví začátek srpna na některé z Letních škol slovanských studií, jsme domluveni na přátelském posezení v Brně.

Neapol 28. července 2022

Mgr. Petra Macurová, Ph.D.